
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte oktoober 2017

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-194/16**: Bolagsupplysningen ja Ilsjan (eelotsus – kohtualluvus lepinguvälise kahju puhul)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

- **C-413/15**: Farrell (eelotsus – „riigi väljundi“ kriteeriumid, eraõigusliku organi vastu tuginemise võimalikkus)
- **C-661/15**: X (eelotsus – imporditud kauba „defektsus“, tolliväärtuse korrigeerimise tähtaeg)
- **C-106/16**: Polbud (eelotsus – äriühingu piiriülene ümberkujundamine)
- **C-409/16**: Kalliri (eelotsus – sooline diskrimineerimine sisseastumiskatsetel)
- **C-598/16 P** ja **C-599/16 P**: Yanukovych vs. nõukogu ja Yanukovych vs. nõukogu (apellatsioonkaebus – ühine välis- ja julgeolekupoliitika, piiravad meetmed seoses Ukraina riigivara riisumisega)
- **C-687/15**: komisjon vs. kõukogu (tühistamishagi – õigusliku vormi eiramine, õiguslik alus)
- **C-534/16**: BB construct (eelotsus – käibemaksukohustuslasena registreerimine)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-194/16: Bolagsupplysningen ja Iisjan (eelotsus – kohtualluvus lepinguvälise kahju puhul)

Kohtujuristi ettepanek, 17. oktoobril 2017

Rootsi turul tegutsev Eesti äriühing Bolagsupplysningen OÜ (hageja I) ja tema juhatuse liige I. I. (hageja II) esitasid Harju Maakohtule hagi Rootsi äriühingu Svensk Handel AB (kostja) vastu, selle Rootsi äriühingu peetavas rootsikeelses internetikeskkonnas Eesti äriühingu kohta avaldatud ebaõigete andmete ümberlükkamiseks ning kommentaaride eemaldamiseks ja avaldatu tõttu väidetavalt tekkinud kahju hüvitamiseks.

Hagejad tuginesid hagi esitamisel varasemale Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt võib füüsiline isik, kes leiab, et tema õigusi on rikutud andmete avaldamisega internetis, pöörduda kahju hüvitamise nõudega kogu kahju osas ühe võimalusena selle riigi kohtu poole, kus on tema (s.t kahjustatud isiku) huvide kese. Eelotsusetaotluse esitanud kohus aga kahtles, kas seda kohtupraktikat on võimalik üle kanda juriidilistele isikutele.

Euroopa Kohus meenutas esmalt, et lepinguvälise kahju puhul on ette nähtud valikuline kohtualluvus, mille kohaselt võib esitada hagi selle paiga kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda. Kohtupraktika kohaselt võib see paik olla nii kahjustatava sündmuse kui kahju tekkimise paik. See reegel põhineb vaidluse eriti tihedal seosel kahju tekitanud juhtumi toimumise või toimuda võimise paiga kohtuga ning aitab kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele ja menetluse otstarbekale korraldamisele.

Kohus märkis, et põhikohtuasi ei puuduta võimalust Eesti kohtusse pöörduda kahjustava sündmuse toimumise paiga alusel, kuna on selge, et see sündmus ei toimunud Eestis. Küsimus on, kas Eesti kohus on pädev vaidlust lahendada väidetava kahju tekkimise paiga alusel.

Euroopa Kohus meenutas, interneti kontekstis on füüsilist isikut puudutavas kohtuasjas kahju tekkimise paiga kohta leitud, et isik võib pöörduda kogu kahju hüvitamise nõudega selle liikmesriigi kohtusse, kus on tema huvide kese. Euroopa Kohus täpsustas, et huvide keskmest saab lähtuda nii varalise kui mittevaralise nõude puhul, kuivõrd mõlema kahjunõude puhul on oluline vaid see, kus kohus saab kõige paremini hinnata veebis avaldatu tegelikku mõju ja seda, kas see kahjustab isikut või mitte. Lisaks **ei ole vahet, kas tegemist on füüsilise või juriidilise isikuga, kuna oluline on vaid veebis avaldatud teabesisuga tekitatud kahju tekkimise paik.**

Kohus märkis, et **juriidiliste isikute puhul on tema huvide kese seal, kus tema maine äritegevuses on kõige rohkem välja kujunenud ja see tuleb järelikult kindlaks teha selle paiga järgi, kus ta teostab suurema osa oma majandustegevusest.** Registrijärgne asukoht võib, aga ei pruugi huvide keskme analüüsis olla otsustavaks kriteeriumiks. See tähendab, et kui isik (nagu ka põhikohtuasjas) teostab osa oma tegevusest muus liikmesriigis, kui registrijärgse asukoha liikmesriik, tuleb eeldada et tema maine äritegevuses on kõige tugevam just seal. Seepärast saab ka selle liikmesriigi kohus kõige paremini hinnata väidetava rikkumise olemasolu ja võimalikku ulatust.

Kohus märkis ka, et juhul kui juriidilise isiku majandustegevuse peamine paik ei nähtu andmetest, mida kohus peab hindama kohtualluvuse kontrollimise etapis, mistõttu ei ole võimalik tuvastada selle juriidilise isiku huvide keset, **siis ei saa see isik pöörduda väidetava rikkuja vastu kohtusse kahju tekkimise paiga alusel kogu temale tekitatud kahju hüvitamise nõudega.**

Viimasena märkis kohus, et veebisaidil avaldatud andmete ümberlukkamise ja eemaldamise nõudega ei või pöörduda iga liikmesriigi kohtusse, mille territooriumil on või oli internetis avaldatud teave kättesaadav. Nimelt ei ole selline nõue jagatav ja järelikult saab sellise nõude esitada vaid kohtule, mille alluvusse kuulub kogu kahju hüvitamise nõude lahendamine.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-413/15: Farrell (eelotsus – „riigi väljundi“ kriteeriumid, eraõigusliku organi vastu tuginemise võimalikkus)

Euroopa Kohtu otsus, 10. oktoobril 2017

E. Farrelliga juhtus liiklusõnnetus, mille põhjustanud sõidukijuht ei olnud tekitatud isikukahju vastu kindlustatud. Seetõttu taotles E. Farrell hüvitist MIBI-lt – Iirimaa äriühingult, mille vastutus on piiratud tagatisega, mida rahastavad täielikult Iirimaa liikluskindlustusturul tegutsevad kindlustusandjad. Nimelt tuleneb liikmesriikidele mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust käsitlevatest direktiividest kohustus luua organ kindlustushüvitiste maksmiseks või anda sellekohased volitused mõnele organile. Hüvitise maksmise üle tõusetunud vaidlus jõudis seejärel esimest korda eelotsusemenetluse kaudu Euroopa Kohtusse. Kohtu otsuses viidati mh liikmesriigi kohtu kohustusele kontrollida, kas niisuguse äriühingu nagu MIBI vastu saab esitada hüvitise nõude.

Kuivõrd riigisisises menetluses ei jõutud üksmeelele, kas MIBI on hüvitise maksmise eest vastutav riigi väljund, uuris Iirimaa kõrgeim kohus Euroopa Kohtult „riigi väljundi“ kriteeriumide kohta.

Esiteks selgitas Euroopa Kohus oma varasemale kohtupraktikale tuginedes, et **organid, mille vastu saab tugineda vahetut õigusmõju omada võivatele direktiivi sätetele** (nagu käesolevas kohtuasjas kindlustuskohustuse säte), **ei pea tingimata vastama üheaegselt kõikidele kriteeriumitele. Teisisõnu ei ole esimene tingimus**, et asjassepuutuv organ peab alluma riigile või olema riigi kontrolli all **ning teine tingimus**, et organ peab omama laiemaid volitusi võrreldes nendega, mis tulenevad eraõiguslike isikute vahelistele suhetele kohaldatavatest eeskirjadest, **kumuleeruvad**.

Seejärel uuris kohus, kas eksisteerib mingi aluspõhimõte, millest kohus peaks organi vastu tuginemise võimalikkust hinnates juhinduma. Eeskätt pidades silmas sellist organit, millele liikmesriik on andnud ülesandeks maksta kindlustuskohustuse piires hüvitist tundmatu või kindlustuskohustuseta sõiduki põhjustatud vara- või isikukahju eest.

Kohus meenutas, et **õigussubjektid saavad tugineda direktiivi tingimusteta ja piisavalt täpsetele sätetele ülal kirjeldatud organite vastu**. Nimelt eristuvad sellised organid või üksused eraõiguslikest isikutest ja nad on samastatavad riigiga kas seetõttu, et nad on laiemas mõttes riigile kuuluvad avalik-õiguslikud juriidilised isikud, et nad alluvad riigiasutusele või on riigiasutuse kontrolli all või et riigiasutus on andnud neile avaliku ülesande ja neil on selleks eespool osutatud laiemad volitused.

Kohus rõhutas konkreetselt mootorsõidukite kasutamise tsiviilvastutuskindlustust käsitlevate direktiivide kontekstis vara- või isikukahju kandnud isikute kaitse olulisust. Täpsemalt **pidas kohus MIBI-le kui hüvitusorganile täitmiseks antud ülesannet avalikuks ülesandeks**, sest see teenib liidu õigusnormides ette nähtud üldist eesmärki kaitsta kannatanuid. **See ülesanne on lahutamatu seotud liikmesriigi kohustusega**

luua organ kindlustushüvitiste maksmiseks või anda sellekohased volitused mõnele organile. Ühtlasi olid MIBI-le antud volitused laiemad võrreldes nendega, mis tulenevad eraõiguslike isikute vahelistele suhetele kohaldatavatest eeskirjadest. Seda põhjusel, et riigisisese õiguse järgi on MIBI-l õigus kohustada kõiki kindlustusandjaid, et nad hakkaksid selle liikmeks ja rahastaksid MIBI-le riigi poolt määratud ülesande täitmist. Seega leidis kohus, et sellise organi nagu MIBI vastu saab tugineda direktiivi tingimusteta ja piisavalt täpsetele sätetele.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-661/15: X (eelotsus – imporditud kauba „defektsus“, tolliväärtuse korrigeerimise tähtaeg)

Euroopa Kohtu otsus, 12. oktoobril 2017

X deklareeris liidu tolliterritooriumil vabasse ringlusse laskmiseks A-, C- ja D-tüüpi autosid ning tasus nõukogu määruse nr 2913/92 (edaspidi *tolliseadustik*) alusel tollimaksu. Sõidukid müüdi edasimüüjatele, kes omakorda müüsid need lõpptarbijatele. Pärast ringlusesse laskmist tuli A-tüüpi sõiduautodel vahetada edasimüüjate juures roolivarda muhvid ning C- ja D-tüüpi autodel ilmnemiseks erinevad defektid. Mõlematel juhtudel hüvitas X väljavahetamis- ja parandamiskulud edasimüüjatele ning tootja hüvitas vastavad kulud omakorda X-le. Seejärel palus X maksta A-, C- ja D-tüüpi autodelt tasutud tollimaks osaliselt tagasi, kuna kõikide asjaomaste autode puhul osutus tolliväärtus tagantjärele väiksemaks kui algne tolliväärtus.

Maksuhaldur jättis X-i taotluse rahuldamata põhjusel, et A-tüüpi autod ei olnud „defektsed“ tolliseadustiku rakendusmääruse tähenduses. C- ja D-tüüpi autode osas oli aga halduri hinnangul tootja poolt tagasimaksete tegemise hetkeks möödunud rakendusmääruses sätestatud 12-kuuline tähtaeg autode vabasse ringlusse lubamisest. Vaid selle tähtaja jooksul korrigeeritud tegelikult makstud hinda saab võtta (uue) tolliväärtuse määramisel arvesse. X ei nõustunud maksuhalduri keelduva otsusega ning pöördus kohtusse.

Kassatsioonkaebust lahendaval eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis küsimus tolliseadustiku ja selle rakendusmääruse tõlgendamise kohta.

Esimesena analüüsis Euroopa Kohus seda, kui „defektne“ peab imporditud kaup rakendusmääruse tähenduses olema, et oleks võimalik võtta arvesse tegelikult tasutud ostuhinna korrigeerimist. Rakendusmäärus defektse kauba mõistet ei defineeri ega sisalda ka ühtki asjakohast viidet liikmesriigi õigusele. Seega tuleb lähtuda antud mõiste kindlaksmääramisel selle tähendusest tavakeeles: tegemist on kaubaga, millel puuduvad nõutavad omadused või mis on puudulik. Kohus märkis, et põhikohtuasjas oli A-tüüpi autode roolivarda muhvi silmas pidades õigustatud ja mõistlik nõuda kõrgetasemelist ohutust, arvestades sõiduauto kasutamisega seotud suurt ohtu autojuhtide, kaassõitjate ja kolmandate isikute füüsilisele tervisele ja elule. **Ohutusnõue ei ole täidetud, kui tootmisest tulenevalt on olemas roolivarda muhvi defekti ilmnemise oht ehk puudub toote õigustatult eeldatav omadus. Seega on tegemist rakendusmääruse tähenduses tootmisest saadik defektse kaubaga, seda kindlasti ka liidu territooriumile impordimise ajal.**

Kohus leidis seega, et tolliseadustiku ja rakendusmääruse koosmõjus tõlgendus hõlmab põhikohtuasjas kirjeldatud olukorda. S.t kui müüja annab ostja suhtes kehtiva lepingujärgse garantiikohustuse alusel ostjale hinnaalandust, hüvitades kulud, mis tekkisid ostjal kaupa ohu välistamiseks kohandades. Seda olukorras, kus tuvastatakse, et kauba kohta esitatud deklaratsiooni aktsepteerimise kuupäeval esines tootmisest tulenev oht, et kaubal ilmneb kasutamise ajal defekt.

Tolliväärtuse korrigeerimise lisanõue, et kauba hinna korrigeerimine peab toimuma 12 kuu jooksul alates vabasse ringlusse lubamise deklaratsiooni aktsepteerimise kuupäevast, ei olnud aga kohtu

hinnangul asjakohane ega vajalik. Kohtu arvates tagab ka tolliseadustikus sätestatud tavapärase kolmeaastane tähtaeg defektse kauba alusel esitatud tagasimaksmise taotluse korral liikmesriikide tolliasutustele piisava õiguskindluse ja ühetaolise kohaldamise taseme. Tolliseadustiku alusel võib tolliväärtuse vähendamisega proportsionaalset imporditollimaksu summat tagasi taotleda kolme aasta jooksul alates maksusumma teatamisest. Kohus järeldas, et **rakendusmääruses sätestatud 12-kuuline tähtaeg on seega tolliseadustikuga vastuolus ning seetõttu kehtetu.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-106/16: Polbud (eelotsus – äriühingu piiriülene ümberkujundamine)

Euroopa Kohtu otsus, 15. oktoobril 2017

Poola osaühing Polbud otsustas viia oma asukoha üle Luksemburgi, et allutada see Luksemburgi õigusele, ilma et üleviimine oleks kaasa toonud tema õigusvõime lõppemise. Polbud esitas Poola äriregistrit pidavale kohtule äriregistrit kustutamise avalduse. Kustutamise menetluse läbiviimiseks paluti esitada osanike koosoleku otsus, milles nimetatakse lõpetatud äriühingu raamatupidamis- ja muude dokumentide eest vastutav isik, raamatupidamisaruanded, millele on alla kirjutanud likvideerija ning osanike koosoleku otsus vara jaotusplaani kinnitamise kohta. Polbud teatas, et kuna äriühingut ei lõpetatud ja vara ei jaotatud, siis ei ole neid dokumente esitada vaja. Kohus jättis seepale kustutamise avalduse rahuldamata.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovis teada, kas asutamisevabadus on kohaldatav liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingu põhikirjajärgse asukoha üleviimisele, et äriühingule kohalduks teise liikmesriigi õigus, ilma et muudetakse äriühingu tegelikku asukohta. Veel soovis kohus teada, kas juhul kui äriühing taotleb äriregistrit kustutamist, et jätkata oma tegevust mõne muu liikmesriigi õiguse alusel, võib sellelt äriühingult nõuda likvideerimismenetluse läbiviimist analoogselt nende äriühingutega, kes soovivad äriühingu õiguslikult lõpetada.

Euroopa Kohus märkis, et ERTL artikkel 49 koosmõjus artikliga 54 annab asutamisevabaduse äriühingutele, mis on asutatud vastavalt liikmesriigi õigusele ja millel on EL piires registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht. Asutamisevabadus hõlmab õigust äriühingut asutada ja juhtida tingimustel, mida äriühingute jaoks sätestab selle liikmesriigi õigus, kus asutamine toimub. See hõlmab õigust kujundada end ümber äriühinguks, mille suhtes on kohaldatav teise liikmesriigi õigus, tingimusel, et on täidetud eelkõige kriteerium, mis on seal liikmesriigis kehtestatud äriühingu sidumiseks oma õiguskorraga. Järelikult saab Poola õiguse alusel asutatud äriühing kujundada ennast ümber Luksemburgi õiguse alusel. Seda tingimusel, et täidetud on Luksemburgi õigusnormides määratletud asutamistingimused, mille Luksemburg on kehtestanud äriühingu sidumiseks oma õiguskorraga.

Kohus märkis ka, et iseenesest ei kujuta aluslepingus toodud vabaduse kuritarvitamist olukord, kus äriühingu põhikirjajärgne või tegelik asukoht asutatakse kooskõlas liikmesriigi õigusnormidega selleks, et tema suhtes kohaldataks soodsamaid õigusnorme. **Järelikult isegi kui Luksemburgi otsustati üle viia vaid põhikirjajärgne asukoht, kuulub selline üleviimine ERTL artiklite 49 ja 54 kohaldamisalasse.** Kaasnema ei pea tingimata ka tegeliku asukoha üleviimine.

Kohus märkis, et sellised riigisisised normid, nagu põhikohtuasjas, mis nõuavad äriregistrit kustutamiseks äriühingu likvideerimist, häirivad või lausa takistavad äriühingu piiriülest ümberkujundamist. **Seega on tegemist asutamisevabaduse piiranguga.** Kohus meenutas, et selline piirang on lubatud vaid juhul, kui seda õigustab ülekaalukas üldine huvi. Lisaks peab piirang olema proportsionaalne.

Piirangut põhjendati üle viidud äriühingu võlausaldajate, vähemusosanike ja töötajate huvide kaitse eesmärgiga, mis on tunnustatud ülekaaluka huviga seotud põhjuste hulgas. Kohus märkis siiski, et võlausaldajate huve on võimalik kaitsta vähem piiravate meetmetega nagu näiteks pangagarantiide või muude garantiide andmisega. Lisaks ei saa piirangut õigustada sellega, et soovitakse vältida pettusi. Kohtu hinnangul ei saa tugineda üldisele eeldusele, et äriühingu asukoha üleviimine eeldab automaatselt pettuse olemasolu. **Seega on riigisiseseid piiravad õigusnormid ebaproportsionaalsed ning vastuolus ELTL artiklitega 49 ja 54.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-409/16: Kalliri (eelotsus – sooline diskrimineerimine sisseastumiskatsetel)

Euroopa Kohtu otsus, 18. oktoobril 2017

Kreeka riigisiseseid sätteid seadsid kandidaatide osalemise Kreeka ohvitseri- ja politseikooli sisseastumiskatsetel sõltuvusse miinimumpikkuse (1,70 m) nõudest. Maria-Eleni Kalliri antud nõudele ei vastanud. Kuna tal ei lubatud seetõttu konkursil osaleda, pöördus ta oma õiguste kaitseks kohtusse. Seepeale uuris Kreeka kõrgeim kohtuorgan Euroopa Kohtult, kas Kreeka vastavad riigisiseseid sätteid on kooskõlas liidu õigusega meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta töoga seotud aspektides.

Euroopa Kohus märkis esmalt, et vaidlus puudutab 2007. aastal tehtud haldusakte. Seega tuleb kohaldada kuni 15.08.2009 kehtinud direktiivi 76/207 (meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamise ning töötingimustega) sätteid. Antud direktiivi kohaldatakse tööle soovija suhtes, sealhulgas ka valikukriteeriumide ja töölevõtu tingimuste osas – seega ka Kalliri olukorra puhul. Kuivõrd vaidlusalused õigusnormid mõjutavad töötajate töölevõtmise tingimusi, kehtestatakse nendega direktiivi tähenduses avalikus sektoris tööle saamise tingimused.

Kohus otsust diskrimineerimist ei tuvastanud, kuivõrd Kreeka õigusnormidega koheldakse soost sõltumata täiesti ühesuguselt isikuid, kes esitavad taotluse politseikooli sisseastumiskatsetel osalemiseks.

Kohus kontrollis seejärel kaudse diskrimineerimise võimalikkust. Põhikohtuasjas oli juba eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastanud, et palju suuremal hulgal naissoost isikuid on võrreldes meessoost isikutega lühemad kui 1,70 m. Seetõttu on naised vaidlusaluste õigusnormide kohaldamisel politseikooli sisseastumiskatsetele selgelt ebasoodsamas olukorras võrreldes meestega. Tegemist on kaudselt diskrimineerivate õigusnormidega. Sellest hoolimata kontrollis kohus, kas antud meetmel võib olla objektiivselt põhjendatav õigustatud eesmärk ning kas selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

Kohus meenutas, et **politseiteenistuse toimevõime ja nõuetekohase toimimise tagamise huvi on õigustatud eesmärk**. Kuigi teatud politsei ülesanded (nt isikute ja vara kaitse, õigusrikkujate kinnipidamine ja vahi all hoidmine, preventiivne patrullimine) võivad nõuda füüsilise jõu kasutamist ja teatud kehalist erivõimet, ei pruugi see siiski kehtida selliste ülesannete, nagu elanike abistamine või liikluse reguleerimine, puhul. Pealegi ei tundunud kohtule, et teatud kehaline erivõime oleks tingimata seotud miinimumpikkusega ning et lühematel isikutel ei oleks loomulikult seda võimet. Lisaks märkis kohus, et kuni 2003. aastani kehtis naistele ja meestele sisseastumiskatsetele lubamiseks erinev miinimumpikkuse nõue. Asjakohaseks peeti ka kaebaja viidet, et Kreeka relvajõudude, sadamapolitsei ja rannavalve puhul on naiste ja meeste miinimumpikkuse nõuded erinevad (naistelt nõutav miinimumpikkus 1,60 m). **Kohtu arvates võib vaidlusaluste õigusnormidega**

taotletud eesmärgi saavutada naissoost isikutele vähem ebasoodsamate meetmetega. Näiteks saab ohvitseri- ja politseikoolide sisseastumiskatsete kandidaatide valimiseks kasutada erikatseid, millega on võimalik teha kindlaks kandidaatide kehalised võimed.

Seega olid Kreeka riigisisese õigusnormid kohtu hinnangul liidu õigusega vastuolus.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-598/16 P ja C-599/16 P: Yanukovych vs. nõukogu ja Yanukovych vs. nõukogu (apellatsioonkaebus – ühine välis- ja julgeolekupoliitika, piiravad meetmed seoses Ukraina riigivara riisumisega)

Euroopa Kohtu otsused, 19. oktoobril 2017

Hagejad – Viktor Fedorovych Yanukovych, Ukraina endine president ja tema ärimehesest poeg Oleksandr Viktorovych Yanukovych – kanti 3. märtsil 2014 **Ukraina riigivarariisujate piiravate meetmete nimekirja**. Nõukogu põhjenduste järgi oli Viktor Fedorovych Yanukovychi suhtes Ukrainas algatatud kriminaalmenetlus seoses Ukraina riigile kuuluvate rahaliste vahendite omastamise ja nende ebaseadusliku kandmisega Ukrainast välja. Oleksandr Viktorovych Yanukovychi suhtes oli Ukrainas algatatud uurimine samades kuritegudes osalemise kohta.

Üldkohtu 15. septembri 2016 otsustega tühistati hagejate kandmine piiravate meetmete nimekirja vahemikus 6. märts 2014 – 5. märts 2015 põhjusel, et nimekirja kandmine põhines üksnes Ukraina prokuröri kirjal, mille kohaselt oli mitme endise kõrge riigiametniku suhtes kriminaaluurimist alustatud. Kirjas polnud aga konkreetselt viidatud, milles isikuid täpsemalt süüdistati. Vahemikus 6. märts 2015 – 6. märts 2016 jättis kohus hagejate nimekirja kandmisse jõusse. Hagejad kaebasid nende osalise nimekirja jätmise edasi.

Euroopa Kohus leidis sarnaselt üldkohtuga, et vastupidiselt hagejate väidetele ei ole põhjust kahelda nimekirja lisamise aluseks olevate Ukraina ametiasutuste süüdistuste paikapidavuses. Seda eriti arvestades esitatud konkreetseid fakte riigivara ebaseadusliku omastamise kohta. Kohtu hinnangul **ei ole ka piisavalt tõendatud, et hagejate viidatud probleemid seoses Ukraina kohtusüsteemiga oleksid nende olukorda oluliselt mõjutanud**. Järelikult ei pidanud nõukogu täiendavalt kontrollima tõendeid, mille olid edastanud Ukraina ametiasutused.

Kohus rõhutas ka, et **nõukogu otsus isikute varade külmutamiseks kaotaks enda eesmärgi, kui meetmete rakendamine sõltuks riigisisest süüdimõistvast kohtuotsusest**. Kuni otsuse jõustumiseni oleks isikutel aega varad kolmandasse riiki viia.

Seoses nimekirja kandmise aluseks olnud Ukraina ametiasutuste kirjadega, oli Euroopa Kohus üldkohtuga nõus, et esitatud süüdistused olid piisavalt detailsed ja täitsid hagejate nimekirja kandmise kriteeriumid.

Viktor Fedorovych Yanukovychi osas toetus nõukogu nimekirja kandmisel Ukraina ametiasutuste kirjale, mis puudutas kolme eeluurimist: esiteks vara seadusevastast omastamist kokkuleppel teiste isikutega telekommunikatsioonivõrgu rajamise ebaseadusliku rahastamise kontekstis, teiseks hoonete, rajatiste ja ühe maatüki ning muu riigivara seadusevastast omastamist ja ebaseaduslikult saadud tulu legaliseerimist, ning kolmandaks ühe maatüki seadusevastast omastamist. Oleksandr Viktorovych Yanukovychi osas toetus nõukogu nimekirja kandmisel Ukraina ametiasutuste kirjale, mis puudutab eeluurimist hageja suhtes algatatud

kriminaalmenetluse raames seoses riigivara seadusevastaseks omastamiseks kvalifitseeritud tegudega, mille põhines tema nime loetellu kandmine. Uurimise all oli konkreetsemalt kaks rikkumist: maksudest ja muudest kohustuslikest maksetest kõrvalehoidumine eeskätt dokumentide võltsimise teel ja riigivara seadusevastase omastamise katse käibemaksu fiktiivse ümberarvutuse kaudu.

Euroopa Kohus jättis seega hagejate nimekirja jätmise vahemikus 6. märts 2015 – 6. märts 2016 jõusse.

Kohtuotsus C-598/16 P on kättesaadav [siit](#) ja kohtuotsus C-599/16 P on kättesaadav [siit](#).

C-687/15: komisjon vs. nõukogu (tühistamishagi – õigusliku vormi eiramine, õiguslik alus)

Euroopa Kohtu otsus, 25. oktoobril 2017

Euroopa Komisjon esitas Euroopa Liidu Nõukogule ettepaneku võtta vastu otsus ELi nimel võetava seisukoha kohta Rahvusvahelise Telekomunikatsiooni Liidu 2015. aasta ülemaailmsel raadiosidekonverentsil (WRC-15). Nõukogu võttis vastu järeldused selle asemel, et teha otsus vastavalt komisjoni ettepanekule. Komisjon väitis, et sellega rikkus nõukogu ELTL artikli 218 lõiget 9, mis näeb ette, et komisjoni ettepaneku põhjal võtab nõukogu vastu otsuse. Samuti heitis komisjon nõukogule ette õigusliku aluse märkimata jätmist. Komisjon palus Euroopa Kohtul tühistada nõukogu järeldused.

Kohus selgitas algatuseks, et aluslepingutega on loodud liidu eri institutsioonide vahelise pädevuse jaotuse süsteem, määrates igale institutsioonile oma rolli liidu institutsioonilises struktuuris ja liidule usaldatud ülesannete täitmisel. Liidu institutsioonide tahte kujunemist puudutavad eeskirjad kehtestatakse aluslepingutega, mitte liikmesriikide ega institutsioonide endi poolt.

Kohus viitas varasemale kohtupraktikale, mille kohaselt kujutab aluslepingutega ette nähtud õigusliku vormi eiramine endast oluliste vorminõuete rikkumist. See toob omakorda kaasa asjaomase akti tühistamise, sest see võib tekitada ebakindlust akti laadi või vastuvõtmiseks järgitava menetluse suhtes, kahjustades nii õiguskindlust. **Põhikohtuasjas viis kohtu hinnangul akti vastuvõtmine järelduste vormis ebakindlusele selle laadi ja ulatuse suhtes.** Näiteks väitis nõukogu, et akt on „sisuliselt“ nõukogu otsus, samal ajal kui mõned menetlusosalised käsitlesid seda liidu ja liikmesriikide ühise seisukohana. Samuti oli eriarvamusi akti õigusliku siduvuse kohta. **Seega tõdes kohus, et kuna nõukogu võttis otsuse asemel vastu järeldused, rikkus ta aluslepingus nõutud olulisi vorminõudeid.**

Edasi analüüsis kohus õigusliku aluse nimetamata jätmist ja rõhutas, et sobiva õigusliku aluse valik on konstitutsioonilise tähtsusega, kuna liidul on üksnes selline pädevus, mis talle on antud. Seega peab liit õigusaktid, mis ta vastu võtab, siduma ELTL sätetega, mis teda just selleks volitavad. Põhikohtuasjas võib selline õigusliku aluse nimetamine mõjutada komisjoni ja nõukogu pädevusi ning nende vastavaid rolle akti vastuvõtmise menetluses. Lisaks on see vajalik selleks, et teha kindlaks hääletamise kord nõukogus. **Põhikohtuasjas on nõukogu järeldused liidu akt ja see tekitab õiguslikke tagajärgi eesmärkide kaudu, mida ta kutsub liikmesriike üles WRC-15 raames järgima. Järelikult oli nõukogu kohustatud nimetama aktis nii materiaalsoõigusliku kui ka menetlusõigusliku aluse.**

Kokkuvõttes leidis kohus, et **ELTL artikli 218 lõikes 9 ette nähtud õigusliku vormi eiramine ja õigusliku aluse nimetamata jätmine tekitab segadust vaidlustatud akti laadi ja ulatusega ning menetlusega, mida selle vastuvõtmisel tuli järgida, mistõttu nõrgenes liidu võime kaitsta oma seisukohta WRC-15 raames.** Kohus leidis seega, et nõukogu järeldused tuleb tühistada.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-534/16: BB construct (eelotsus – käibemaksukohustuslasena registreerimine)

Euroopa Kohtu otsus, 26. oktoobril 2017

BB construct esitas käibemaksukohustuslasena registreerimise taotluse, kui tema käive jõudis 49 790 euroni. Maksuhaldur nõudis temalt riigisisese seaduse alusel tagatise maksmist summas 500 000 eurot. Tagatise nõudmist põhjendati sellega, et BB constructi juhataja või osanik oli isiklikult või varaliselt seotud ühe teise äriühingu käibemaksuvõlgnevustega.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovis teada, kas nimetatud tagatise nõudmine on kooskõlas direktiiviga 2006/112/EÜ (edaspidi *käibemaksudirektiiv*), EL põhiõiguste harta artiklis 16 ette nähtud õigusega ettevõtlusvabadusele, võrdse kohtlemise põhimõtte ning *ne bis in idem* põhimõttega.

Euroopa Kohus meenutas, et käibemaksudirektiivi artikli 273 kohaselt võivad liikmesriigid käibemaksu nõuetekohaseks kogumiseks ning maksudest kõrvalehoidumise ärahoidmiseks võtta vajalikuks peetavaid meetmeid. Käesolev riigisisene säte on just nimelt neil eesmärkidel kehtestatud. See võimaldab maksuhalduril nõuda tagatist uult maksukohustuslaselt, kelle puhul esineb maksu tasumata jätmise oht, kuna tal on seos maksuvõlgnikust teise juriidilise isikuga. **Järelikult on kohtu hinnangul selline säte nimetatud eesmärkide saavutamiseks sobiv. Siiski tuleb kontrollida, kas meede vastab ka proportsionaalsuse põhimõttele.**

Proportsionaalsuse põhimõttega seoses märkis kohus, et kuivõrd tegemist on automaatse tagatise määramisega, siis võib teatud juhtudel tekkida tagajärg, mis läheb kaugemale sellest, mis vajalik. Nimelt tuleb kaaluda, et tagatise summa suurus oleks võrdväärne tulevasele tasumata jätmise ohule ja varasemate maksuvõlgade summale. Lisaks tuleb arvesse võtta juriidilise isiku osaniku või juhataja rolli nii eelneva maksuvõlga seoses kui ka registreeritava äriühinguga seoses.

Kohus leidis, et tegemist on ka harta artikli 16 piiranguga, kuna tagatise andmise nõue seab maksukohustuslasele piirangu, mis kitsendab tema ressursside vaba kasutamist ja järelikult riivab ettevõtlusvabadust. Lisaks võib tagatise summa olla nii suur, et see võib sundida ettevõtet end maksejõuetuks kuulutama. Järelikult võib sellisel juhul olla tegemist ettevõtlusvabaduse ebaproportsionaalse riivega. Kokkuvõttes on riigisisese kohtu hinnata, kas 500 000 euro suuruse tagatise andmine põhikohtuasjas läheb kaugemale sellest, mis on vajalik käibemaksu täpse kogumise ja maksupettuste ärahoidmise eesmärgi saavutamiseks.

Kohus ei tuvastanud võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist ega *ne bis in idem* põhimõtte rikkumist.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).